

визначених завдань упродовж 2016–2020 рр. на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зокрема намічено здійснити розбудову інформаційної інфраструктури як для повномасштабного входження України в глобальний інформаційний простір, так і сприяння кожному громадянину у доступі інформації, знань та інформаційних послуг. Пов'язана з цим документом Державна цільова національно-культурна програма створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI» не реалізована. Прийнята цього року «Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України» не позначилася позитивними змінами на бібліотечних мережах усіх систем і відомств.

У процесі становлення глобальної системи масових комунікацій і розбудова єдиного національного інформаційного простору України відбуваються швидкі зміни у галузях науки, освіти, культури та професійній діяльності населення. НБ необхідно вибудовувати нові стратегії задоволення інформаційно-знанневих потреб суспільства. Важливою складовою є консолідація зусиль провідних наукових бібліотек у розробці і реалізації міжвідомчих проектів не тільки у формуванні інтегрованих ресурсів, але й у впровадженні комплексної сервісно-орієнтованої моделі в системі бібліотечно-інформаційного обслуговування на основі новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

УДК 005.21:[002.1+004]-047.22

Воскобойнікова-Гузева О. В.,

кандидат із соц. комунікацій, ст. наук. співроб.,
професор кафедри реклами та зв'язків з громадськістю
Київського університету імені Бориса Грінченка

СТРАТЕГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ І ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Питання стратегічного менеджменту інформаційної діяльності на сьогодні може розглядатися у кількох площинах:

– як науково-дослідницький напрям, тісно пов'язаний зі стратегічним менеджментом як управлінською філософією та інформаційним менеджментом як новою галуззю знання, що виникла та розвивається на стику дисциплін галузі інформаційних технологій і практичного менеджменту;

– як напрям професійної управлінської діяльності, спрямований на вироблення та реалізацію стратегічних ідей на рівні державної інформаційної політики та міжнародного співробітництва, стратегічних проектів розвитку окремих установ і підприємств;

– як комплексна навчальна дисципліна, націлена на надання ґрунтовних знань у сфері стратегічного управління інформаційною діяльністю в сучасних політичних, соціальних та економічних умовах.

Теоретичною базою стратегічного менеджменту інформаційної діяльності (ІД) стають дослідження вітчизняних науковців – З. І. Галушки [5], В. М. Горюхова [6, 7], І. О. Давидової [8, 9], особливе значення мають роботи І. В. Арістової [1], Л. В. Губерського та інших [10], присвячені державній інформаційній політиці та О. В. Воскобойнікової-Гузевої [2–4], де висвітлено стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери тощо.

Стратегічний менеджмент як нова управлінська філософія ґрунтується на розумінні стратегічного управління як діяльності, що пов'язана із постановкою мети і завдань організації та підтримання взаємовідносин між організацією і оточенням, які дозволяють їй досягти своїх цілей, відповідають її внутрішнім можливостям і дозволяють залишатися сприймаючою до зовнішніх умов, а самі організації та підприємства розглядаються як відкриті виробничо-економічні системи, що розвиваються під впливом дії закону інтеграції, що веде до створення глобальних виробничих систем [5, с. 22]. Окрім того,

стратегічному менеджменту притаманний підприємницький (заохочення ініціатив, забезпечення творчого підходу), інтеграційний (збалансований розвиток потенціалу, компетенцій персоналу) та інноваційний (стимулювання нововведень, новаторського підходу) характер.

Важливою складовою проведення досліджень та формування фахових компетенцій у сфері стратегічного менеджменту ІД є аналіз та участь у створенні та реалізації міжнародних та національних програм і проектів у сфері ІД. Йдеться насамперед про створення можливостей для реалізації базової моделі національної інформаційної політики ЮНЕСКО, ефективної державної політики України у сфері інформатизації та розвитку інформаційного суспільства, сталого розвитку, державної політики у галузі бібліотечно-інформаційної діяльності.

Універсальна модель національної інформаційної політики (НІП) ЮНЕСКО, яка є складовою Стратегічного плану Програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх» на 2008–2013 рр., тісно пов'язана зі стратегіями побудови інформаційного суспільства, і була запропонована урядам країн для адаптації та впровадження. Стратегічним планом визначено пріоритети НІП і стратегії у сфері знань, які включають інформацію для розвитку; інформаційну грамотність; збереження інформації; інформаційну етику; доступність інформації. Базова схема НІП включає центральні та супутні компоненти. До центральних відносяться: політика, стратегія та законодавча база НІП. Супутні компоненти – це промислова та економічна політика, технологічна політика, політика у сфері телекомунікацій, соціальні питання і соціальна політика. Об'єднуючим компонентом базової моделі визначено наукові дослідження і розробки. Саме за такою моделлю мала б розвиватися і державна політика України у сфері інформатизації та розвитку інформаційного суспільства, засадничі принципи якої представлено у Національній програмі інформатизації (1998), Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів (2003), Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.» (2007) та Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013). Розвиток інформаційного суспільства в Україні забезпечується впровадженням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у державне управління, охорону здоров'я, культуру, освіту, науку, охорону навколишнього природного середовища, бізнес. Передбачає розвиток електронної економіки, електронної демократії, забезпечення

комп'ютерної та інформаційної грамотності громадян шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ, забезпечення неперервності навчання. До ключових питань належать також розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція до світової інфраструктури, удосконалення інформаційного законодавства та поліпшення стану інформаційної безпеки.

Для усвідомлення пріоритетів стратегічного менеджменту ІД і дослідникам і майбутнім фахівцям у сфері ІД необхідним є розуміння важливості концепції сталого розвитку як парадигми суспільного зростання у XXI ст. Комісією ООН зі сталого розвитку (заснована 1992 р.) розроблено тематичну програму заходів для забезпечення сталого розвитку на період до 2017 р. (2003). В Україні прийнято Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (2015), де визначено першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку країни. Окрім інших, у Стратегію закладено програму популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі, розвиток інформаційного суспільства та медіа, програму розвитку національної видавничої справи.

Окремішньою складовою стратегічного менеджменту ІД є розвиток бібліотечно-інформаційної сфери України та державна політика у галузі бібліотечно-інформаційної діяльності, яка забезпечується органами державної влади і управління у сфері інформації, культури, науки та освіти і спрямовується на реалізацію загальнодержавних, регіональних і міжнародних проектів та ініціатив. Особливості сучасного етапу розвитку бібліотечно-інформаційної сфери та діяльність її професійних об'єднань відображено в таких документах, як Маніфест Української бібліотечної асоціації «Бібліотеки в умовах кризи» (2015) та затвердженої Кабінетом Міністрів України Стратегії розвитку бібліотечної справи України до 2025 р. «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України» (2016). Концептуально ці документи ґрунтуються на національному законодавстві, резолюції Генеральної Асамблеї ООН зі сталого розвитку (2012), положеннях Європейської Комісії та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

З відкриттям у Київському університеті імені Бориса Грінченка магістратури зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (галузь знань 02 «Культура та мистецтво») пов'язано розроблення цілої низки комплексних дисциплін, спрямованих на формування та поглиблення фахових компетентностей майбутніх

управлінців і науковців. Це, зокрема, такі дисципліни, як «Філософія інформації», «Наукові комунікації», «Теоретико-методологічні засади бібліотекознавства, архівознавства та інформаційної діяльності», «Стратегічний менеджмент інформаційної діяльності» тощо.

Необхідність надання магістрантам ґрунтовних знань у сфері стратегічного управління інформаційною діяльністю в сучасних політичних, соціальних та економічних умовах саме і обумовила створення комплексної навчальної дисципліни «Стратегічний менеджмент інформаційної діяльності». Завдання дисципліни полягають у наданні теоретичних та практичних знань про теоретико-методологічні засади стратегічного управління інформаційною діяльністю, основні поняття та зміст стратегічного та інформаційного менеджменту, засади та пріоритети розвитку державної інформаційної політики, моделі і концепції розвитку національної інформаційної політики; конкретні програми і проекти, спрямовані на розвиток інформаційної діяльності в умовах розбудови суспільства знань; формуванні практичних навичок у розробленні проектів стратегічних документів розвитку галузі.

Дисципліна спрямована на формування фахових спеціальних та професійних програмних компетентностей. До спеціальних програмних компетентностей належать: подальше застосовувати магістрантами знань у практичних ситуаціях; використання у практичній діяльності інформаційних і комунікаційних технологій; вміння генерувати нові ідеї та працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії; пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел. До професійних програмних компетентностей належать: інформаційна, що передбачає здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі професійно важливої інформації з урахуванням соціокультурного контексту; уміння виокремлювати суспільно значиму інформацію із загального потоку; технологічна – використання інформаційно-комунікаційних технологій в інформаційно-бібліотечній діяльності; розвиток систем корпоративних комунікацій в інформаційно-бібліотечній сфері; здатність до проведення системного аналізу виробничо-технологічної діяльності в інформаційно-бібліотечній сфері; управлінська – здатність до управління об'єктами інформаційно-бібліотечної діяльності; готовність до стратегічного управління розвитком кадрових, фінансових, матеріально-технічних та інформаційних ресурсів; здатність до проведення економічного аналізу та оцінки ефективності і якості інформаційно-бібліотечної діяльності.

Застосування системного підходу до стратегічного менеджменту ІД як управлінської філософії та практичного напрямку професійної управлінської діяльності дозволить отримати якісний результат для формування спеціальних компетенцій майбутніх та вже працюючих фахівців у сфері інформаційно-бібліотечної діяльності.

Список використаних джерел:

1. *Арістова І. В.* Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти [Електронний ресурс] : монографія / І. В. Арістова; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О. М. – Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 368 с. – Режим доступу: http://www.pravo.vuzlib.net/book_zl189.html. – Назва з екрану.
2. *Воскобойнікова-Гузєва О. В.* Модернізаційна стратегія розвитку вітчизняної бібліотечно-інформаційної сфери / О. В. Воскобойнікова-Гузєва // Бібл. вісник. – 2012. – № 5. – С. 8–19.
3. *Воскобойнікова-Гузєва О. В.* Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія / О. В. Воскобойнікова-Гузєва; наук. ред. Г. І. Ковальчук; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : Академперіодика, 2014. – 362 с.
4. *Воскобойнікова-Гузєва О. В.* Розвиток бібліотечно-інформаційної сфери в контексті пріоритетів національної та міжнародної інформаційної політики / О. В. Воскобойнікова-Гузєва // Наук. праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – Вип. 35. С. 289–301.
5. *Галушка З. І.* Стратегічний менеджмент як нова управлінська філософія: сутність та етапи розвитку / З. І. Галушка // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 3 (Т. 1). – С. 20–24.
6. *Горовий В. М.* Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства / В. М. Горовий. – Київ : НБУВ, 2005. – 300 с.
11. *Горовий В. М.* Національні інформаційні процеси в умовах глобалізації : монографія / В. М. Горовий; відп. ред. О. С. Онищенко; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : НБУВ, 2015. – 332 с.
12. *Давидова І. О.* Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві / І. О. Давидова. – Харків, 2005. – 295 с.
13. *Давидова І. О.* Інформаційне забезпечення управлінських рішень у системі інформаційного менеджменту / І. О. Давидова // Вісник ХДАК. – 2015. – Вип. 46. – С. 16–25.

14. Інформаційна політика України: європейський контекст : монографія / Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко та ін. – Київ : Либідь, 2007. – 360 с.

15. Матеріали до Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України» / авт.-упоряд. : О. М. Бруй, О. В. Воскобойнікова-Лузева, В. С. Пашкова, Я. Є. Сошинська, І. О. Шевченко. – Київ : УБА, 2015. – 57 с.

УДК 378:02(55)3203

Дем'янюк Л. М.,
ст. наук. співроб. НБУВ,
канд. іст. наук

БІБЛІОТЕЧНА ОСВІТА В ІСЛАМСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ІРАН: ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Сучасні тенденції щодо активного розроблення теоретичного аспекту в Ісламській Республіці Іран (ІРІ) мають стати органічною складовою змісту вищої бібліотечної освіти ІРІ. Зважаючи на поступовий розвиток бібліотек, відбувалася й трансформація бібліотечної освіти; бібліотечні кадри готувалися відповідно до типу бібліотеки, враховуючи визначені функціональні обов'язки бібліотекаря; тривав активний пошук шляхів удосконалення підготовки кадрового персоналу, приведення їх у відповідність до потреб практики.

Стан бібліотечної освіти в Ірані та його зіставлення із зарубіжними аналогами є об'єктом пильної уваги бібліотекознавців-теоретиків і практиків, а професійні бібліотечні видання присвячують цій проблематиці значну кількість публікацій.

Останніми роками триває процес реформування вищої бібліотечної освіти ІРІ, що зумовлено інформатизацією організаційних структур, упровадженням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та необхідністю переходу до нової парадигми бібліотечно-інформаційного обслуговування читачів. Окреслено основні кроки щодо вирішення проблемних питань на шляху реформування бібліотечної освіти, успішної реалізації стратегічних завдань реформування сучасної вищої бібліотечно-інформаційної освіти.

Масштабність соціально-економічних перетворень у сучасній

ІРІ спонукає вищу бібліотечну школу значно більшою мірою, ніж раніше, сприяти формуванню професіоналізму у працівників бібліотек. Паралельно в країні реалізуються комплексні програми якісного поліпшення кадрового потенціалу бібліотек як центрів інформації, освіти та дозвілля. Початкові програми з бібліотечної освіти в ІРІ знаходяться під юрисдикцією двох міністерств, а саме Міністерства науки, досліджень і технологій (MSRT) та Міністерства охорони здоров'я та медичної освіти (MHME). Зокрема, у 2009 р. Міністерством науки, досліджень і технологій ІРІ з метою поліпшення бібліотечної освіти було розроблено «Початкову програму з бібліотекознавства та інформацієзнавства для бакалаврів». До її виконання залучені усі профільні ВНЗ Ірану. Результатами впровадження програми стало повне оновлення навчальних дисциплін та основних спеціальностей. У 2012 р. стартував черговий п'ятирічний план розвитку ІРІ на 1390–1394 рр. (2012–2016 рр.), в кому передбачено основні засади розвитку інформаційного суспільства в Ірані. Цього ж року Комітет планувань Міністерства науки, досліджень і технологій затвердив нову назву для найменування бібліотекознавчої галузі, стару назву «бібліотекознавство та інформацієзнавство» («Олюм-е кетабдарі ва еттеларесані») було замінено на «Наукознавство та інформаційні науки» («Ельм-е еттелеаат ва данешшенасі»). Іранські науковці М. Х. Дайані, Б. Расулі, Н. Нагхшіне, Г. Хейдарі та інші зі зміною назви спеціальності прогнозують нові горизонти на шляхах і у засобах передачі інформації у бібліотекознавчій та інформаційній галузі, її прогресивний розвиток та зняття обмежень у передачі інформації, а також вбачають і зміну на ринку праці для випускників.

Нова модель іранської бібліотечної освіти передбачає розроблення програм та організацію курсів з опанування бібліотекарями цифрових технологій. На думку університетських фахівців, цифрове управління бібліотекою, цифрове збереження, оцифрування, цифрова архітектура бібліотеки і метадані повинні стати ключовими компонентами програми цифрової бібліотечної освіти.

Особливістю бібліотечної освіти в Ірані є те, що нею, крім вишів, активно опікуються й самі бібліотеки. У провідних бібліотеках та бібліотечно-інформаційних закладах країни функціонують різні навчальні курси, семінари, зокрема є і дистанційне навчання. Серед організацій, котрі проводять навчальні курси варто виокремити: Національну бібліотеку та архів Ісламської Республіки Іран, Раду публічних бібліотек країни та ін. Наприклад, у 2015 р. у м. Бендер Аббас під егідою Ради публічних бібліотек країни пройшли